

Ġabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Ir-Raba' Awla)

5 ta' Ġunju 2019*

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Networks u servizzi ta' komunikazzjonijiet elettronici – Direttiva 2002/21/KE – Artikolu 2(c) – Kuncett ta' 'servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici' – Trazmissjoni ta' sinjali – Servizz ta' Voice over Internet Protocol (VoIP) lejn numri tat-telefon fissi jew mobbli – Servizz SkypeOut”

Fil-Kawża C-142/18,

li għandha bhala sugġett talba għal deċiżjoni preliminari skont l-Artikolu 267 TFUE, imressqa mill-Cour d'appel de Brussell (il-Qorti tal-Appell ta' Brussell, il-Belġju), permezz ta' deċiżjoni tas-7 ta' Frar 2018, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fit-23 ta' Frar 2018, fil-proċedura

Skype Communications Sàrl

vs

Institut belge des services postaux et des télécommunications (IBPT),

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Ir-Raba' Awla),

komposta minn M. Vilaras (Relatur), President tal-Awla, K. Jürimäe, D. Šváby, S. Rodin u N. Piçarra, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: M. Szpunar,

Reġistratur: A. Calot Escobar,

wara li rat il-proċedura bil-miktub,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ippreżentati:

- għal Skype Communications Sàrl, minn E. Valgaeren, advocaat, kif ukoll minn C. Evrard u D. Gillet, avocates,
- għall-Gvern Belġjan, minn C. Pochet, P. Cotin u J.-C. Halleux, bhala aġenti, assistiti minn S. Depre, P. Vernet u M. Lambert de Rouvrait, avocats,
- għall-Gvern Ġermaniż, minn T. Henze u S. Eisenberg, bhala aġenti,
- għall-Gvern Olandiż, minn K. Bulterman u P. Huurnink, bhala aġenti,
- għall-Gvern Rumien, minn C.-R. Canțăr, O.-C. Ichim u R.-I. Hațieganu, bhala aġenti,

* Lingwa oriġinali: il-Franciż.

– għall-Kummissjoni Ewropea, minn J. Hottiaux, L. Nicolae u G. Braun, bħala aġenti,

wara li rat id-deċiżjoni meħuda, wara li semgħet lill-Avukat Ġenerali, li l-kawża tinqata' mingħajr konkluzjonijiet,

tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tad-Direttiva 2002/21/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-7 ta' Marzu 2002 dwar kwadru [qafas] regolatorju komuni għan-networks ta' komunikazzjonijiet u servizzi elettronici (Direttiva Kwadru [Qafas]) (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 13, Vol. 29, p. 349 u r-Rettifika ĠU 2013, L 241, p. 8), kif emendata bid-Direttiva 2009/140/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-25 ta' Novembru 2009 (ĠU 2009, L 337, p. 37) (iktar 'il quddiem id-“Direttiva Qafas”).
- 2 Din it-talba tressqet fil-kuntest ta' tilwima bejn Skype Communications Sàrl u l-Instytut belge des services postaux et des télécommunications (IBPT) fir-rigward tad-deċiżjoni ta' dan tal-aħħar li jimponi multa amministrattiva fuq ir-rikorrenti fil-kawża preliminari talli forniet servizz ta' komunikazzjoni elettronika mingħajr ma bagħtet notifika minn qabel.

Il-kuntest ġuridiku

Id-dritt tal-Unjoni

- 3 Il-premessa 10 tad-Direttiva Qafas tindika:

“It-tifsira ta' ‘servizz tas-soċjeta ta' l-informazzjoni’ f'Artikolu 1 tad-Direttiva 98/34/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-22 ta' Ġunju 1998 [li tistabbilixxi proċedura għall-għoti ta' informazzjoni fil-qasam ta' l-istandards u tar-Regolamenti Tekniċi (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 13, Vol. 20, p. 337), kif emendata bid-Direttiva 98/48/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-20 ta' Lulju 1998 (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 13, Vol. 21, p. 8)] tkopri firxa wiesa' ta' attivitajiet elettronici li jseħhu on-line. Il-parti l-kbira ta' dawn l-attivitajiet m'humieq koperti bl-iskop ta' din id-Direttiva għaliex ma jikkonsistux kollha kemm huma jew prinċipalment fit-twassil ta' sinjali fuq networks ta' komunikazzjonijiet elettronici. It-telefonija bil-lehen u s-servizzi ta' twassil ta' posta elettronika huma koperti b'din id-Direttiva. [...] L-istess imprima, per eżempju provditur ta' servizzi bl-Internet, jista joffri kemm servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici, bħal l-aċċess għall-Internet, u servizzi mhux koperti taħt din id-Direttiva, bħal provvista ta' kontenut web-based.”

- 4 L-Artikolu 2(c) tad-Direttiva Qafas jipprevedi:

“Għall-finijiet ta' din id-Direttiva:

[...]

- c) ‘servizzi ta' komunikazzjonijiet elettronici’ tfisser servizz normalment provdut bi hlas li jikkonsisti kollu kemm hu jew fil-parti l-kbira tiegħu fit-twassil ta' sinjali fuq networks ta' komunikazzjonijiet elettronici, inklużi servizzi ta' telekomunikazzjonijiet u servizzi ta' trasmissjoni f'servizzi wżati għax-xandir, iżda esklużi servizzi li jipprovdu, b'eżerċizzu ta' kontroll editorjali fuq, kontenut trasmess bl-użu ta' networks ta' komunikazzjonijiet elettronici u servizzi; ma jinkludix servizzi

tas-soċjeta ta' l-informazzjoni, kif definiti f'Artikolu 1 tad-[Direttiva 98/34], li ma jikkonsistux kollha kemm huma jew fil-parti l-kbira tagħhom għat-twassil ta' sinjali b'networks ta' komunikazzjonijiet elettronici”.

5 L-Artikolu 8 tad-Direttiva Qafas, intitolat “Miri politici u principji regolatorji”, jipprovdi:

“1. L-Istati Membri għandhom jassiguraw li fit-twettieq tax-xogħlijiet regolatorji speċifikati f'din id-Direttiva u fid-Direttivi Speċifiċi, l-awtoritajiet nazzjonali regolatorji jiehdu l-mizuri kollha meħtieġa li huma mmirati lejn il-ksib tal-miri stipulati fil-paragrafi 2, 3 u 4. Dawk il-mizuri għandhom ikunu proporzjonati ma' dawk il-miri.

Sakemm mhuwiex ipprovdut mod ieħor fl-Artikolu 9 dwar il-frekwenzi tar-radju, l-Istati Membri għandhom jiehdu kont sħiħ tal-fatt li huwa mixtieq li r-regolamenti li jsiru jkunu newtrali teknologikament u għandhom jiżguraw meta jwettqu l-kompiti regolatorji speċifikati f'din id-Direttiva u fid-Direttivi Speċifiċi, b'mod partikolari dawk maħsuba biex jiżguraw il-kompetizzjoni effettiva, li l-awtoritajiet regolatorji nazzjonali jagħmlu l-istess.

[...]

2. L-awtoritajiet nazzjonali regolatorji għandhom jippromwovu l-kompetizzjoni fil-provista tan-networks ta' komunikazzjonijiet elettronici, servizzi ta' komunikazzjonijiet elettronici u faċilitajiet assoċjati u servizzi billi fost hwejjeġ oħra:

[...]

b) jiżguraw li ma jkun hemm l-ebda distorsjoni jew restrizzjoni fil-kompetizzjoni tas-settur tal-komunikazzjoni elettronika, anke fit-trażmissjoni tal-kontenut;

[...]

4. L-awtoritajiet nazzjonali regolatorji għandhom jippromwovu l-interessi taċ-ċittadini ta' l-Unjoni Ewropea billi fost hwejjeġ oħra:

[...]

b) jassiguraw livell għoli ta' protezzjoni ta' konsumaturi meta jittrattaw mal-provdituri, b'mod partikolari billi jassiguraw id-disponibilità ta' proceduri sempliċi u mhux għaljin fir-riżoluzzjoni ta' tilwim mwettqa minn korp li jkun indipendenti mill-partijiet involuti;

c) jikkontribwixxu billi jassiguraw livell għoli ta' protezzjoni tat-tagħrif personali u l-privatezza;

[...]”

Id-dritt Belġjan

6 L-Artikolu 2, 5°, tal-Liġi tat-13 ta' Ġunju 2005 dwar il-komunikazzjonijiet elettronici (*Moniteur belge* tal-20 ta' Ġunju 2005, p. 28070), fil-verzjoni tagħha applikabbli għall-kawża prinċipali (iktar 'il quddiem il-“LKE”), jipprevedi:

“Għall-applikazzjoni ta' din il-liġi:

[...]

5° ‘servizz ta’ komunikazzjonijiet elettronici’ ifisser is-servizz normalment ipprovdut bi hlas, li jikkonsisti kompletament jew prinċipalment fit-trażmissjoni, inklużi l-bdil u r-routing, ta’ sinjali fuq netwerks ta’ komunikazzjonijiet elettronici, minbarra (a) servizzi li jikkonsistu fil-provvista ta’ kontenut (permezz ta’ netwerks u servizzi ta’ komunikazzjonijiet elettronici) jew fl-eżerċizzju ta’ responsabbiltà editorjali fuq dan il-kontenut, bl-eċċezzjoni (b) tas-servizzi tas-soċjetà tal-informazzjoni hekk kif iddefiniti fl-Artikolu 2 tal-Liġi tal-11 ta’ Marzu 2003 dwar ċerti aspetti legali tas-servizzi tas-soċjetà tal-informazzjoni (*Moniteur belge* tas-17 ta’ Marzu 2003, p. 12962) li ma jikkonsistux għalkollox jew prinċipalment fit-trażmissjoni ta’ sinjali fuq netwerks ta’ komunikazzjonijiet elettronici u bl-eċċezzjoni (c) tas-servizzi tax-xandir, inkluż ix-xandir televiżiv.”

7 L-Artikolu 9(1) tal-LKE jipprovdi:

“Il-provvista jew il-bejgħ mill-ġdid personalment u għan-nom proprju ta’ servizzi jew netwerks ta’ komunikazzjonijiet elettronici tista’ tibda, mingħajr preġudizzju għall-Artikolu 39, biss wara notifika lill-[IBPT] li tkun tinkludi dan li ġej:

- 1° l-isem, l-indirizz, in-numru ta’ [taxxa fuq il-valur miżjud (VAT)] u tar-registru kummerċjali tal-fornitur jew numru ta’ identifikazzjoni simili li jinkludi validament dan it-tagħrif;
- 2° il-persuna ta’ kuntatt mal-[IBPT];
- 3° deskrizzjoni qasira u preċiża tas-servizz jew netwerk tiegħu;
- 4° id-data li fiha l-attivitajiet huma mistennija li jibdew.

In-notifika għandha ssir permezz tal-posta rreġistrata.”

Il-kawza prinċipali u d-domandi preliminari

- 8 Il-kumpannija Skype Communications hija l-pubblikatur ta’ softwer ta’ komunikazzjoni, imsejjah Skype, li jippermetti lill-utent li jinstallah fuq terminal, jiġifieri kompjuter, tablet jew ukoll smartphone, jibbenefika minn servizz ta’ telefonija vokali u ta’ telekonferenza, minn apparat għal apparat. SkypeOut huwa funzjonalità miżjuda mas-softwer Skype li tippermetti lill-utent tiegħu jagħmel telefonati minn terminal lejn linja tat-telefon fissa jew mobbli, bl-użu tal-Internet Protocol (IP) u, b’mod iktar speċifiku, it-teknika msejha “Voice over IP” (VoIP). Min-naħa l-oħra SkypeOut ma jippermettix li jiġu rċevuti telefonati minn utenti ta’ numri tat-telefon Belġjani.
- 9 Is-servizz ipprovdut permezz ta’ SkypeOut huwa servizz imsejjah “barra mill-offerta tal-fornitur ta’ aċċess għall-Internet (“barra mill-offerta tal-ISP”), jiġifieri servizz disponibbli fuq l-internet mingħajr il-partecipazzjoni ta’ operatur ta’ komunikazzjonijiet tradizzjonali.
- 10 Is-servizz SkypeOut huwa għad-dispożizzjoni tal-utenti skont żewġ skemi ta’ tariffi, jiġifieri skema mħallsa minn qabel jew abbonamenti varji li jagħtu dritt għal volum speċifiku ta’ telefonati kull xahar għal prezz rikorrenti.
- 11 L-użu ta’ SkypOut jirrikjedi, teknikament, konnessjoni għall-internet ipprovduta minn fornitur ta’ aċċess għall-internet (iktar ’il quddiem l-“ISP”) u l-intervent ta’ fornituri ta’ servizzi ta’ telekomunikazzjoni debitament awtorizzati jittrażmettu u jitterminaw telefonati lejn il-Public Switched Telephone Network (PSTN), li magħhom Skype Communications ikkonkludiet ftehim u li l-intervent tagħhom huwa rremunerat minnha fil-forma ta’ tariffa ta’ terminazzjoni fissa (fixed termination rate (FTR) jew mobile termination rate (MTR)).

- 12 Permezz ta' ittri tal-11 ta' Mejju u d-9 ta' Awwissu 2011, l-IBPT stieden lil Skype Communications tinnotifikalu s-servizzi tagħha konformement mal-Artikolu 9(1) tal-LKE, billi tannetti l-formola ta' notifika man-notifika.
- 13 Fl-24 ta' Awwissu 2011, Skype Communications wiegbet li ma kienet teżercita ebda attività fil-Belġju u li fi kwalunkwe każ ma kienet tipprovdi ebda servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici, hekk kif iddefinit mid-Direttiva Qafas, peress li hija ma kienet tagħmel routing ta' ebda sinjal minn rajha. Barra minn hekk, hija indikat li għall-funzjonalità SkypeOut, hija kienet tagħmel użu minn operaturi internazzjonali li kienu jibagħtu huma stess is-sinjali.
- 14 Fl-14 ta' Awwissu 2013, l-IBPT kiteb mill-ġdid lil Skype Communications, fejn indikalha li ma kinitx qiegħda tosserva l-obbligu ta' notifika fir-rigward tas-servizz SkypeOut. L-IBPT sostna li SkypeOut effettivament kienet tagħmel parti minn "servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici", fis-sens tal-Artikolu 2, 5° tal-LKE. Fil-fatt, minn naħa, il-fatt li jsir użu minn pjan ta' numerazzjoni jkun jistabbilixxi li dan huwa servizz li huwa iktar minn applikazzjoni fuq l-internet u li ma jaqax taht l-eċċezzjoni tal-kontenut hekk kif inhi msemmija fid-definizzjoni ta' servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici. Min-naħa l-oħra, il-fatt li Skype Communications ma tiżgurax it-trasferiment ta' sinjali fuq netwerks ta' komunikazzjonijiet elettronici ma jipprekludihex milli effettivament toffri tali servizzi. Fl-aħħar nett, is-servizz SkypeOut huwa intiż għall-utenti li jirrisjedu fit-territorju Belġjan.
- 15 Fit-13 ta' Diċembru 2013 Skype Communications ikkontestat il-pożizzjoni tal-IBPT billi sostniet li minn meta ġie fis-seħh il-pjan Belġjan ta' numerazzjoni ebda numru ma kien ġie allokat lilha. Il-fatt li l-komunikazzjonijiet jitterminaw lejn numri li jagħmlu parti mill-imsemmi pjan Belġjan ma jistax raġonevolment jinftiehem bħala li jikkonferixxi l-istatus ta' servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici. Kull interpretazzjoni oħra tkun tfixser li kwalunkwe operatur tat-telekomunikazzjoni fid-dinja jkun sugġett għas-sistema Belġjana ta' notifika tas-servizzi ta' komunikazzjonijiet elettronici, anki jekk jirrikorri għal operatur terz debitament awtorizzat sabiex jittermina t-telefonati lejn numri mill-pjan Belġjan ta' numerazzjoni.
- 16 Fit-23 ta' Diċembru 2014, l-IBPT ikkomunika lil Skype Communications l-oġġezzjonijiet tiegħu fir-rigward tan-nuqqas ta' osservanza tal-Artikolu 9(1) tal-LKE u fir-rigward tal-mizuri previsti.
- 17 Wara numru ta' skambji u smiġh, fl-1 ta' Ġunju 2016 l-IBPT ikkomunika d-deċiżjoni finali tiegħu lil Skype Communications, adottata fit-30 ta' Mejju 2016, li permezz tagħha kkonstata li din tal-aħħar naqset milli tosserva l-Artikolu 9(1) tal-LKE talli pprovdiet servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici mingħajr ma wettqet in-notifika meħtieġa, fejn ordnalha ttemm il-ksur fi żmien massimu ta' xahar u imponielha multa ta' EUR 223 454, pagabbli fi żmien 60 jum.
- 18 Fid-29 ta' Lulju 2016, Skype Communications adixxiet il-cour d'appell de Bruxelles (il-Qorti tal-Appell ta' Brussell, il-Belġju) b'talba għall-annullament tad-deċiżjoni tal-IBPT tat-30 ta' Mejju 2016, fejn talbitha, *inter alia*, b'mod partikolari, tiddikjara li SkypeOut ma huwiex servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici u li għalhekk hija ma hijiex fornitur ta' servizzi ta' komunikazzjonijiet elettronici. Sussidjarjament, hija talbitha tressaq talba għal deċiżjoni preliminari lill-Qorti tal-Ġustizzja.
- 19 Fid-9 ta' Ottubru 2017, Microsoft Ireland Operations, li tagħmel parti, bħal Skype Communications, mill-Grupp Microsoft, innotifikat lill-IBPT, fuq il-bażi tal-Artikolu 9 tal-LKE, servizz imsejjah "PSTN Calling", li jippermetti wkoll li jsiru telefonati minn kompjuter u minn konnessjoni internet lejn numri tal-PSTN. Skont Skype Communications, is-servizz "PSTN Calling" għandu differenzi tekniċi importanti bi SkypeOut, liema fatt ikun jiġġustifika n-notifika tiegħu bħala servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici.
- 20 Fit-talba tagħha għal deċiżjoni preliminari, il-qorti tar-rinviju tikkonstata li, kuntrarjament għal dak li tallega Skype Communications, din tal-aħħar tippromponi offerta lir-residenti Belġjani, b'tali mod li effettivament teżisti offerta ta' servizz SkypeOut fil-Belġju. Barra minn hekk hija tinnota li l-partijiet

fil-kawża prinċipali huma kontra l-kwistjoni dwar jekk is-servizz ipprovdut minn SkypeOut jikkonsistix kompletament jew prinċipalment fit-trażmissjoni ta' sinjali fuq in-netwerks ta' komunikazzjonijiet elettronici. Hija tenfasizza, f'dan ir-rigward, li l-Qorti tal-Ġustizzja ddecidiet, fis-sentenza tagħha tat-30 ta' April 2014, UPC DTH (C-475/12, EU:C:2014:285, punt 43) li, "l-fatt li t-trażmissjoni tas-sinjali seħhet permezz ta' infrastruttura li ma tappartjenix [lill-applikant] huwa irrilevanti għall-klassifikazzjoni tan-natura tas-servizz. Fil-fatt, f'dan ir-rigward huwa biss rilevanti l-fatt li [l-applikant] hija responsabbli lejn l-utenti finali tat-trażmissjoni tas-sinjal li tiżgura li dawn tal-aħhar jirċievu s-servizz li abbonaw ruħhom għalih."

21 Huwa f'dawn iċ-ċirkustanzi li l-cour d'appel de Bruxelles (il-Qorti tal-Appell ta' Brussell) iddecidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tagħmel lill-Qorti tal-Ġustizzja d-domandi preliminari li ġejjin:

- "1) Id-definizzjoni tas-servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici, kif stabbilit [fl-Artikolu 2(c) tad-Direttiva Qafas] għandu jinftiehem fis-sens li servizz ta' voice-over IP, offrut permezz ta' softwer b'terminazzjoni fuq public switched telephone network lejn numru fiss jew mobbli ta' pjan nazzjonali ta' numerazzjoni (fil-forma E.164) għandu jkun ikklassifikat bħala servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici, minkejja l-fatt li s-servizz ta' aċċess għall-internet li permezz tiegħu utent jaċċedi għall-imsemmi servizz ta' voice-over IP jikkostitwixxi diġà fih innifsu servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici, iżda filwaqt li l-fornitur tas-softwer jipprovidi dan is-servizz għal remunerazzjoni u jidhol fi ftehimiet mal-fornituri ta' servizzi tat-telekomunikazzjonijiet debitament awtorizzati li jittrażmettu u jittterminaw sejhiet lejn il-public switched telephone network li jippermettu t-terminazzjoni tas-sejhiet lejn numru fiss jew mobbli ta' pjan nazzjonali ta' numerazzjoni?
- 2) Jekk l-ewwel domanda tinghata risposta fl-affermattiv, ir-risposta tibqa' l-istess jekk jittiehed inkunsiderazzjoni l-fatt li l-funzjonalità tas-softwer li tippermetti li s-sejhiet bil-vuċi hija biss waħda mill-funzjonalitajiet tas-softwer, li jista' jintuza mingħajr din il-funzjonalità?
- 3) Jekk l-ewwel [u t-tieni domanda] jinghataw risposta fl-affermattiv, ir-risposta għall-ewwel domanda tibqa' l-istess jekk jittiehed inkunsiderazzjoni l-fatt li l-fornitur tas-servizz jipprevedi, fil-kundizzjonijiet generali tiegħu, li ma jassumix responsabbiltà lejn il-klijent aħhari għat-trasmissjoni tas-sinjali?
- 4) Jekk l-ewwel [it-tieni u t-tielet domanda] jinghataw risposta fl-affermattiv, ir-risposta għall-ewwel domanda tibqa' l-istess jekk jittiehed inkunsiderazzjoni l-fatt li s-servizz mogħti jissodisfa wkoll id-definizzjoni ta' 'servizz tas-soċjetà ta' l-informazzjoni'?"

Fuq id-domandi preliminari

22 Permezz tal-erba' domandi tagħha, li għandhom jiġu eżaminati flimkien, il-qorti tar-rinviju ssaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 2(c) tad-Direttiva Qafas għandux jiġi interpretat fis-sens li l-provvista mill-pubblikatur ta' softwer ta' funzjonalità li toffri servizz VoIP, li jippermetti lill-utent li jċempel numru fiss jew mobbli li jaqa' taħt pjan nazzjonali ta' numerazzjoni permezz tal-PSTN ta' Stat Membru minn terminal, għandux jiġi kkwalifikat bħala "servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici" fis-sens ta' din id-dispożizzjoni, peress li l-provvista tas-servizz imsemmi, minn naħa, tagħti lok għal remunerazzjoni tal-pubblikatur u, min-naħa l-oħra, timplika l-konklużjoni minn dan tal-aħhar ta' ftehimiet mal-fornituri tas-servizzi ta' telekomunikazzjoni debitament awtorizzati li jittrażmettu u jittterminaw telefonati lejn il-PSTN.

23 F'dan ir-rigward, hija tistaqsi jekk kwalifika bħal din għandhiex tittiehed inkunsiderazzjoni minkejja l-fatt li, l-ewwel nett, is-servizz tal-aċċess għall-internet li permezz tiegħu l-utent jaċċedi għas-servizz VoIP minnu nnifsu jikkostitwixxi servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici, it-tieni nett, dan is-servizz VoIP jiġi offrut permezz ta' funzjonalità addizzjonali ta' softwer li jista' jintuza mingħajrha, it-tielet

nett, il-fornitur tas-servizz jipprevedi fil-kundizzjonijiet ġenerali tiegħu li ma jassumix ir-responsabbiltà għat-trażmissjoni tas-sinjali lejn il-klijent finali u, ir-raba' nett, is-servizz ipprovdut jaqa' wkoll taht il-kuncett ta' "servizz tas-soċjetà tal-informazzjoni".

- 24 Qabel kollox, jehtieg li jifakkar li l-kuncett ta' "servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici" huwa ddefinit, f'termini pozzittivi u negattivi, fl-Artikolu 2(c) tad-Direttiva Qafas u din id-definizzjoni tissemma, f'termini ekwivalenti, fil-punt 3 tal-Artikolu 1 tad-Direttiva tal-Kummissjoni 2002/77/KE tas-16 ta' Settembru 2002 dwar kompetizzjoni fis-swieq tan-networks u s-servizzi tal-komunikazzjonijiet elettronici (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 8, Vol. 2, p. 178) (sentenza tas-7 ta' Novembru 2013, UPC Nederland, C-518/11, EU:C:2013:709, punti 36 u 37).
- 25 Fil-fatt, l-Artikolu 2(c) tad-Direttiva Qafas jiddefinixxi, l-ewwel nett, is-servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici bħala "is-servizz normalment provdut bi hlas li jikkonsisti kollu kemm hu jew fil-parti l-kbira tiegħu fit-twassil ta' sinjali fuq networks ta' komunikazzjonijiet elettronici, inklużi servizzi ta' telekomunikazzjonijiet u servizzi ta' trasmissjoni f'servizzi wżati għax-xandir".
- 26 Din l-istess dispożizzjoni tispeċifika, it-tieni nett, li l-kuncett ta' "servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici" jeskludi, minn naħa, "servizzi li jipprovdu, b'eżerċizzu ta' kontroll editorjali fuq, kontenut trasmess bl-użu ta' networks ta' komunikazzjonijiet elettronici u servizzi" u ma jinkludix, min-naħa l-oħra "servizzi tas-soċjeta ta' l-informazzjoni, kif definiti f'Artikolu 1 tad-[Direttiva 98/34], li ma jikkonsistux kollha kemm huma jew fil-parti l-kbira tagħhom għat-twassil ta' sinjali b'networks ta' komunikazzjonijiet elettronici".
- 27 Il-premessa 5 tad-Direttiva Qafas tesponi f'dan ir-rigward li l-konverġenza tas-setturi tat-telekomunikazzjoni, tal-mezzi tax-xandir u tat-teknoloġija tal-informazzjoni tfisser li n-networks kollha ta' trażmissjoni u s-servizzi assoċjati huma suġġetti għall-istess qafas legiżlattivi u li, fil-kuntest tal-istabbiliment tal-imsemmi qafas, huwa mehtieg li r-regolamentazzjoni dwar it-trażmissjoni tiġi sseparata minn dik relatata mal-kontenut.
- 28 Hekk kif diġà gie osservat mill-Qorti tal-Ġustizzja, id-direttivi differenti li jiffurmaw il-qafas legiżlattivi il-ġdid applikabbli għas-servizzi ta' komunikazzjonijiet elettronici, b'mod partikolari d-Direttiva Qafas u d-Direttiva 2002/77, jagħmlu għalhekk distinzjoni ċara bejn il-produzzjoni tal-kontenut, li tinvolvi responsabbiltà editorjali, u l-hruġ tal-kontenut, li jeskludi kull responsabbiltà editorjali, inkwantu l-kontenut u t-trażmissjoni tiegħu jaqgħu taht regolamentazzjonijiet separati li jkollhom għanijiet speċifiċi għalihom (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tas-7 ta' Novembru 2013, UPC Nederland, C-518/11, EU:C:2013:709, punt 41, u tat-30 ta' April 2014, UPC DTH, C-475/12, EU:C:2014:285, punt 36).
- 29 Il-Qorti ddecidiet ukoll li, sabiex jaqa' taht il-kuncett ta' "servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici", servizz għandu jinkludi t-trażmissjoni ta' sinjali, peress li l-fatt li t-trażmissjoni tas-sinjal issir permezz ta' infrastruttura li ma tappartjenix lill-persuna li tipprovdi s-servizzi ma huwix rilevanti għall-kwalifika tan-natura tas-servizz, peress li f'dan ir-rigward huwa biss il-fatt li din il-persuna li tipprovdi servizz hija responsabbli lejn l-utenti finali tat-trażmissjoni tas-sinjal li jiggarrantixxi lil dawn tal-aħħar il-provvista tas-servizz li għalih ikunu abbonaw (sentenza tat-30 ta' April 2014, UPC DTH, C-475/12, EU:C:2014:285, punt 43).
- 30 F'dan il-każ, mid-deċizzjoni ta' rinviu kif ukoll mill-osservazzjonijiet bil-miktub ipprezentati lill-Qorti tal-Ġustizzja jirriżulta li Skype Communications, li hija l-pubblikatur tas-softwer Skype, toffri funzjonalità addizzjonali għal dan is-softwer (SkypeOut) li tippermetti lill-utent tagħha jċempel, minn terminal konness mal-internet bħal kompjuter, smartphone jew tablet, numru fiss jew ċellulari fuq il-PSTN billi juża l-IP u, b'mod iktar speċifiku, it-teknika VoIP.
- 31 Huwa paċifiku li Skype Communications toffri s-servizz VoIP fil-Belġju u li tircievi remunerazzjoni min-naħa tal-utenti tagħha, peress li l-użu ta' SkypeOut huwa suġġett għal hlas bil-quddiem jew għal abbonament.

- 32 Huwa wkoll paċifiku li l-użu ta' SkypeOut jirrikjedi l-intervent ta' fornituri ta' servizzi ta' telekomunikazzjoni, awtorizzati li jittrażmettu u li jitterminaw telefonati lejn in-numri tat-telefon fissi jew sejhiet lil numri fissi jew mobbli permezz tal-PSTN u li Skype Communications ikkonkludiet f'dan is-sens ftehimiet ma' dawn tal-aħħar, li jirċievu minghandha remunerazzjoni fil-forma ta' rati fissi ta' terminazzjoni (fixed termination rate (FTR)) jew ta' rati ta' terminazzjoni mobbli (mobile termination rate (MTR)).
- 33 Minn dan jirriżulta li, minn naħa, il-funzjonalità ta' SkypeOut tikkonsisti prinċipalment fit-trażmissjoni tas-sinjali tal-vuċi maħruġa mill-utent li jkun qiegħed iċempel lejn l-utent li jirċievi t-telefonata fuq in-netwerks ta' komunikazzjonijiet elettronici, jiġifieri qabel kollox fuq l-internet u sussegwentement fuq il-PSTN, u min-naħa l-oħra, li Skype Communications għandha titqies li tassumi r-responsabbiltà, lejn l-utenti tal-funzjonalità SkypeOut, li huma abbonati għal dan is-servizz jew li jkunu hallsu bil-quddiem għall-użu ta' dan is-servizz, għat-trażmissjoni tas-sinjali tal-vuċi fuq il-PSTN, fis-sens tas-sentenza tat-30 ta' April 2014, UPC DTH (C-475/12, EU:C:2014:285, punt 43).
- 34 Fil-fatt, għalkemm huwa minnu li, mill-aspett tekniku, ir-routing tat-telefonati bil-vuċi maħruġa permezz ta' SkypeOut jitwettqu materjalment, fl-ewwel lok, mill-ISPs fuq l-internet, fuq sezzjoni inizjali mill-konnessjoni internet tal-utent li jċempel sal-portal ta' interkonnessjoni (Gateway) bejn l-internet u l-PSTN, u, fit-tieni lok, mill-fornituri tas-servizzi ta' telekomunikazzjoni fuq il-PSTN, fuq sezzjoni oħra minn dak il-portal ta' interkonnessjoni sal-punt ta' konnessjoni mobbli jew fissa tal-utent li jirċievi t-telefonata, jibqa' l-fatt li din it-trażmissjoni sseħħ skont il-ftehimiet bejn Skype Communications u l-imsemmija fornituri tas-servizzi tat-telekomunikazzjoni u ma tistax isseħħ minghajr il-konklużjoni ta' tali ftehimiet.
- 35 Kif argumentaw essenzjalment il-Gvern Belġjan, Ġermaniż, Olandiż u Rumen kif ukoll il-Kummissjoni Ewropea, hija Skype Communications li, permezz tal-konklużjoni ta' ftehimiet ta' interkonnessjoni mal-fornituri tas-servizzi tat-telekomunikazzjoni fuq il-PSTN, tagħmilha teknikament possibbli li jiġu trażmessi sinjali min-netwerk tal-internet lejn il-PSTN u li tiggarrantixxi, b'mod definittiv, lill-klijenti u abbonati tagħha s-servizz VoIP li toffri bil-funzjonalità SkypeOut tas-softwer tagħha Skype.
- 36 Il-punti differenti mqajma mill-qorti tar-rinviju fl-erba' domandi tagħha ma humiex tali li jqiegħdu inkwistjoni l-kwalifika tal-funzjonalità SkypeOut bħala servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici, skont it-tifsira tal-Artikolu 2(c) tad-Direttiva Qafas.
- 37 Fil-fatt, l-ewwel nett, iċ-ċirkustanza li l-utent tal-funzjonalità SkypeOut jaċċedi għas-servizz VoIP billi jagħmel użu minn servizz ta' aċċess għall-internet ipprovdut minn ISP, li min-naħa tiegħu jikkostitwixxi servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici, ma tfissirx li l-imsemmi servizz VoIP innifsu ma jistax jiġi kkwalifikat, inkwantu tali, bħala servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici.
- 38 Hekk kif osservaw il-qorti tar-rinviju, il-Gvern Belġjan u l-Kummissjoni, is-servizz VoIP jimplika, fil-fatt, żewġ servizzi distinti ta' komunikazzjonijiet elettronici, fejn l-ewwel wieheh jikkonsisti fir-routing tas-sinjali tal-vuċi tal-utent li jċempel sal-portal tal-internet (Gateway) bejn l-internet u l-PSTN, li jaqa' taht ir-responsabbiltà tal-ISP tal-utent li qiegħed iċempel, u t-tieni jikkonsisti fir-routing tal-imsemmija sinjali fuq il-PSTN sat-terminazzjoni fissa jew mobbli, li jaqa' taht ir-responsabbiltà kongunta tal-fornituri ta' servizzi ta' telekomunikazzjoni tal-persuni li jirċievu t-telefonata u ta' Skype Communications, bis-saħħa tal-kuntratti li jivvinkolawhom.
- 39 Jeħtieġ li jiġi kkunsidrat, f'dan l-aħħar rigward, li għalkemm, kif osserva l-Gvern Belġjan, is-servizzi pprovduti minn fornituri tat-telekomunikazzjoni li jiżguraw it-terminazzjoni tat-telefonati mobbli jew fissi fuq il-PSTN jikkostitwixxu servizzi ta' komunikazzjonijiet elettronici, dawn il-fornituri ma jistgħux, madankollu, jinżammu responsabbli għat-trażmissjoni tas-sinjali bil-vuċi lil utenti tal-funzjonalità SkypeOut, fis-sens tal-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja, sa fejn l-imsemmija fornituri ma jkollhom ebda relazzjoni kuntrattwali ma' dawn l-utenti.

- 40 Filwaqt li, għalhekk, dawn l-istess fornituri jkunu kuntrattwalment responsabbli fir-rigward ta' Skype Communications għar-routing tas-sinjali bil-vuċi maħruġa permezz ta' SkypeOut fuq il-PSTN, hija Skype Communications li, min-naħa l-oħra, hija responsabbli għas-servizz VoIP, li tagħti lill-klijenti u lill-abbonati tagħha b'korrispettiv ta' remunerazzjoni.
- 41 It-tieni nett, il-fatt li SkypeOut hija biss funzjonalità tas-softwer Skype, fejn dan tal-aħħar jista' jintuża mingħajr l-imsemmija funzjonalità, ma jistax jaffettwa l-klassifikazzjoni tas-servizz VoIP ipprovdut minn Skype Communications bħala servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici.
- 42 Ċertament, kif sostniet Skype Communications, is-softwer Skype jipprovdi pakkett ta' servizzi, li ma humiex inkwistjoni fil-kuntest tal-kawża prinċipali, b'mod partikolari, minn naħa, servizz li jippermetti lill-utenti tagħha jittrażmettu gratwitament komunikazzjonijiet bl-awdjo u/jew bil-vidjo bejn tagħmir terminali konness mal-internet, u, min-naħa l-oħra, numru ta' servizzi bħal, b'mod partikolari, servizzi ta' kondivizzjoni tal-iskrin, ta' messaġġi testwali istantanji, ta' kondivizzjoni ta' fajl jew ta' traduzzjoni simultanja, li ma jistgħux jiġu kkwalifikati bħala "servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici" jekk jonqsu milli jikkonsistu kompletament jew prinċipalment fit-trażmissjoni ta' sinjali.
- 43 Madankollu, għalkemm l-installazzjoni tal-funzjonalità SkypeOut fuq terminal tirrikjedi l-installazzjoni minn qabel tas-softwer Skype, xorta jibqa' l-fatt li, kif osservaw b'mod partikolari l-Gvern Belġjan, Ġermaniż, Olandiż u Rumen, is-servizzi rispettivament offriti mis-softwer Skype stess u mill-funzjonalità tagħha SkypeOut huma distinti b'mod ċar fl-għan tagħhom u jibqgħu kompletament awtonomi fit-tħaddim tagħhom.
- 44 It-tielet nett, il-fatt li Skype Communications indikat, fil-kundizzjonijiet ġenerali tagħha, li ma kinitx tassumi responsabbiltà għat-trażmissjoni tas-sinjali lill-utenti mill-funzjonalità SkypeOut mis-softwer tagħha Skype ma jistax ikollu effett fuq il-kwalifika tas-servizz VoIP offrut minn din il-funzjonalità bħala "servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici".
- 45 Fil-fatt, ammissjoni li l-fornitur ta' servizz li materjalment jaqa' taht il-kwalifika ta' "servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici" jista' jevita l-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva Qafas permezz tal-promulgazzjoni, fil-kundizzjonijiet ġenerali tiegħu, ta' klawżola ta' eżenzjoni minn kull responsabbiltà ċaħhad minn kull portata l-qafas leġiżlattiv ġdid applikabbli għas-servizzi ta' komunikazzjonijiet elettronici, li l-għan tiegħu hu li jiġi stabbilit suq intern effettiv tal-komunikazzjonijiet elettronici, li fil-kuntest tiegħu dawn tal-aħħar għandhom, 'il quddiem, jiġu rregolati biss mid-dritt tal-kompetizzjoni (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tas-7 ta' Novembru 2013, UPC Nederland, C-518/11, EU:C:2013:709, punt 45, u tat-30 ta' April 2014, UPC DTH, C-475/12, EU:C:2014:285, punt 44).
- 46 Fl-aħħar nett, ir-raba' nett, il-fatt li s-servizz VoIP mogħti minn SkypeOut jaqa' wkoll fi hdan il-kunċett ta' "servizz tas-soċjetà tal-informazzjoni", fis-sens tad-Direttiva 98/34, b'ebda mod ma jimplika li dan ma jistax jiġi kkwalifikat bħala "servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici".
- 47 Fil-fatt, mill-formulazzjoni nnifisha tal-Artikolu 2(c) tad-Direttiva Qafas, moqri fid-dawl tal-premessa 10 tagħha, jirriżulta li huma esklużi mid-definizzjoni tas-servizzi ta' komunikazzjonijiet elettronici biss is-servizzi tas-soċjetà tal-informazzjoni, hekk kif inhuma ddefiniti fl-Artikolu 1 tad-Direttiva 98/34, li ma jikkonsistux kompletament jew prinċipalment fit-trażmissjoni ta' sinjali fuq networks tal-komunikazzjonijiet elettronici.
- 48 Minn dan isegwi li, kif ġie osservat kemm mill-Gvern Belġjan, Ġermaniż, Olandiż u Rumen kif ukoll mill-Kummissjoni, "servizz tas-soċjetà tal-informazzjoni", fis-sens tad-Direttiva 98/34, jaqa' fil-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva Qafas għaladarba jikkonsisti kompletament jew prinċipalment fit-trażmissjoni ta' sinjali fuq networks tal-komunikazzjonijiet elettronici.

- 49 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta għad-domandi magħmula għandha tkun li l-Artikolu 2(c) tad-Direttiva Qafas għandu jiġi interpretat fis-sens li l-provvista, mill-pubblikatur ta' softwer, ta' funzjonalità li toffri servizz VoIP, li jippermetti lill-utent iċempel numru fiss jew mobbli minn pjan nazzjonali ta' numerazzjoni permezz tal-PSTN ta' Stat Membru minn terminal, jikkostitwixxi "servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici", fis-sens ta' din id-dispożizzjoni, hekk kif il-provvista ta' dak is-servizz, minn naħa, tagħti lok għar-remunerazzjoni tal-pubblikatur u, min-naħa l-oħra, tinvolvi l-konkluzjoni minn dan tal-aħħar ta' ftehimiet mal-fornituri ta' servizzi ta' telekomunikazzjoni debitament awtorizzati sabiex jittrażmettu u jitterminaw telefonati lejn il-PSTN.

Fuq l-ispejjeż

- 50 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija din il-qorti li tiddeċiedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, minbarra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jithallsu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (Ir-Raba' Awla) taqta' u tiddeċiedi:

L-Artikolu 2(c) tad-Direttiva 2002/21/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-7 ta' Marzu 2002 dwar kwadru [qafas] regolatorju komuni għan-networks ta' komunikazzjonijiet u servizzi elettronici (Direttiva Kwadru [Qafas]), kif emendata bid-Direttiva 2009/140/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-25 ta' Novembru 2009, għandu jiġi interpretat fis-sens li l-provvista, mill-pubblikatur ta' softwer, ta' funzjonalità li toffri servizz "Voice over Internet Protocol" (VoIP), li jippermetti lill-utent iċempel numru fiss jew mobbli minn pjan nazzjonali ta' numerazzjoni permezz tal-Public Switched Telephone Network (PSTN) ta' Stat Membru minn terminal, jikkostitwixxi "servizz ta' komunikazzjonijiet elettronici", fis-sens ta' din id-dispożizzjoni, hekk kif il-provvista ta' dak is-servizz, minn naħa, tagħti lok għar-remunerazzjoni tal-pubblikatur u, min-naħa l-oħra, tinvolvi l-konkluzjoni minn dan tal-aħħar ta' ftehimiet mal-fornituri ta' servizzi ta' telekomunikazzjoni debitament awtorizzati sabiex jittrażmettu u jitterminaw telefonati lejn il-PSTN.

Firem